

DUNÁNTÚLI TÁJAKON, RÁKÓCZI NYOMÁBAN

A legmagyarabb labancok

Nyergesújfalu, Zsámbék, Esztergom. A Dunántúl három, egymáshoz is kapcsolódó települése. Kettő az évszázadok során elvesztette korábbi jelentőségét, az egyikben pedig a legmagyarabb labancok lezármazottai élnek.

Érdekes helye Magyarországnak az a háromszög, mely Zsámbék, Esztergom és Nyergesújfalu között terül el. Bár a három település története, s mai jellegzetességei jelentősen eltérnek egymástól, egy közös bennük: a környékükön élnek a legmagyarabb labancok.

Hogyan kapcsolódik egymáshoz a Dunántúl három egykor nagyon fontos települése? Egyszerűen mindhárom jelentős szerepet játszott a magyar történelemben, s különösen a Rákóczi-szabadságharcban.

Nehezen találhatók meg a múlt történelmi emlékei Nyergesújfalun. A Duna partján több kilométer hosszan elnyúló, ám igencsak keskeny település legfőbb látnivalója időben az ókorba vinné a szemlélőt, ám az egykori Crumerum nevű, a település nyugati felén álló dombon emelt erődnek ma már nyom sincs. Az 1282-ben Nergedscednek nevezett Nyergessel együtt Újfalut (Uyfalun néven) először az Anjouk ide-

A zsámbéki templomrom ma már csak érdekes látnivaló.

FOTÓ: KOROM ANDRÁS

jében említették. Közlekedési jelentőségét jelzi, hogy a mohácsi csata után hat évvel Szapolyai János választott magyar király naszádosai a Duna ezen szakaszán semmisítették meg az Esztergomban ostrom alá vett másik király, Ferdinánd felmentésére igyekvő hajóhadat. A település fontos szerepet a Rákóczi-szabadságharc alatt kapott ismét, amikor is Esztergom közelsége miatt hadszíntérré vált. A kurucok megerősítették a települést, ám a labancok gyorsan elfoglalták. A Rá-

kóczival szimpatizáló lakosság helyére aztán német, azaz labanc családok települtek, s még 1864-ben is Sattel-Neudorfnek hívták a települést. Így aztán nem csoda, hogy ma is gyakori vezetéknev a Hack, a Schulteisz vagy a Braun. Ennek ellenére a magyar hagyományokra a legbüszkébbek.

Az Árpád-kori templomromjáról híres Zsámbék egykori várának kapitánya 1687-ben, azaz közvetlen Buda töröktől való visszafoglalása után Bottyán János lett,

aki Esztergom ostrománál lovaskapitányként szerzett magának hírnevet, amit aztán Rákóczi mellé állva Vak Botytyánként öregbített. A zsámbéki vár ostromának részletei ma még ismeretlenek, s az egykori várban lévő katolikus főiskola sem jelent különösebb látnivalót, ám az egykor a francia Aynard család temetkezési helyül épült premontrei templom maradványai már igazi turistacsalogatóként szolgálnak. A település feletti dombra emelt kőépület már az 1400-as évek-

ben olyan romossá vált, hogy Mátyás király elvette azt a szerzetesrendtől, s a pálosoknak adta. A múlt században a környékeliek kőbányájának számító romot Möller István mentette meg az enyészettől, míg a kolostorépületek maradványait 1934-ben Lux Kálmán tárta fel. A romtemplomban ugyan nem lehet belépni, de közelről így is lélegzetelállító szépségű.

A Rákóczi-szabadságharc-hoz is kötődő Esztergom, a királyok városa, a magyar történelem sűrített foglalata, hiszen az ország legnagyobb bazilikája közelében, az egykori római erőd környékén állt Géza fejedelem sátra. Itt koronázták királlyá Szent István királyt is. Az Árpád-kori főváros a tatárjárásban teljesen elpusztult, s szerepét IV. Béla ideje alatt Buda vette át végérvényesen. Bár Esztergom története ma már zömében a föld alatt nyugszik, azért ebbe is betekintés nyerhető a vármúzeumban. A Bakócz-kápolnájáról is ismert Esztergom mára alaposan modernizálódott, s vonzerjét a szállások építésével is megnövelték, mégis kisváros maradt. A várhegyből látható dunai panorámát a nemrégiben újjáépített Mária Valéria híd szépíti, míg a túlparti, szlovákiai Párkányon épített, s láthatóan erősen pusztulóban lévő toronyházak csúfítják.

KOROM ANDRÁS

Visszatérhet a SARS-vírus

Az északi féltekén várható hideg miatt minden bizonnyal megszaporodnak a légúti megbetegedések, s emiatt esély van rá, hogy ismét felüsse fejét a SARS-vírus – figyelmeztettek amerikai egészségügyi szakemberek.

MUNKATÁRSUNKTÓL

– Jóllehet túl vagyunk a súlyos akut légúti szindróma (SARS) első hullámán, de ez korántsem jelenti azt, hogy a SARS-vírust kiirtottuk volna – mutatott rá Karen Monaghan, az amerikai hírszerzés munkatársa, hozzátéve: egészségügyi szakemberek attól tartanak, hogy a mérsékelt égövben beköszöntő ősszel a vírus visszatérhet. – Változatlanul sebezhetőek vagyunk – figyelmeztetett Monaghan.

Míg az Egészségügyi Világszervezet (WHO) vírusmentesnek nyilvánította a korábban érintett területeket – Szingapúr, Hongkong, Kanada, Vietnám, Kína –, a koronavírusos családjába tartozó SARS-hoz hasonló törzsek továbbra is jelen vannak az állatvilágban, s bármikor ismét átterjedhetnek az emberre.

A WHO tehát attól tart, hogy a SARS szezonállásá válhat, azaz az időjárási viszonyok változásával rendre visszatérhet. A világszervezet ezért arra szólította föl az egészségügyi döntéshozókat, hogy az ősz beállta előtt az influenza ellen védőoltást minél szélesebb körben juttassák el az érintett lakossághoz.

● SZEMKÖZT

Kollégium, magántőkéből

Minden héten szerdán este látható a szegedi Városi Televízió és a Délmagyarország közös tévéműsora, a Szemközt, amelyben a meghívott stúdióvendéget egy tévériporter és egy újságíró kérdezi aktuális témákról. Az e heti adásban Szabó Gábort, a Szegedi Tudományegyetem rektorát faggatta Dicső Anikó és Szabó C. Szilárd egybekel mellett az idei felvételi eredményekről és a kollégiumi helyek bővítésének lehetőségéről.

Régi hagyomány felelevenítésével kezdődik el az őszi szemeszter a Szegedi Tudományegyetemen. A holnapi tanévnyitó ünnepség előtt ugyanis az intézmény professzorai teljes díszöltözetben végigvonulnak a Kárász utcán. – Ez elsősorban nem piárfogás. A pályázatomban azt írtam – és ehhez tartom is magam –, hogy hagyománytisztelő ember lévén, kollégáimmal együtt a múlt értékeinek megőrzését kötelességemnek tartom – mondta Szabó Gábor.

Az augusztus elején hivatalba lépett új rektor a több szakon is viszonylag alacsony – 72 pont körüli – idei felvételi ponthatárok kapcsán arról kérdezték, nem vezethet-e ez minőségromláshoz. A professzor téves elképzelésnek nevezte, hogy a 72 vagy a 120 pont a hallgatók „minőségét” jeleznék. – Versenyhelyzet alakult ki, amelyben a bejutás alsó határa 72 pont, a felső határ

120 pont, a kettő között szóródtak a jelentkezők eredményei. Ennek azonban nem kell különösebb jelentőséget tulajdonítani. Örülünk annak, hogy legalább tíz százalékkal többen jelentkeztek a szegedi egyetemre, és egyre többen jelölik meg első helyen az intézményt. A mi feladatunk az, hogy a magas és alacsony pontszámmal bekerült hallgatókat egyaránt úgy képezzük ki, hogy azzal saját maguk és a társadalom is elégedett legyen – magyarázta.

Az adásban elhangzott, hogy jelenleg a hallgatók alig 15 százaléka lakhat egyetemi szálláshelyen, a nappali tagozatosok között pedig 25 százalék a kollégisták aránya. A rektor programjában ennek a helyzetnek a radikális javítását tűzte ki célul. – Azt szeretném, ha a lakhatási támogatás minél nagyobb hányadát a hallgatók egyetértésével a mostani kollégiumi helyek korszerűsítésére fordítanánk. Ez azonban kevés, az egyetem hallgatóvonzó és -megtartó képessége jelentősen függ attól, hogy lesznek-e új diákszállások – hangsúlyozta Szabó Gábor. Az egyik lehetséges megoldásként a magántőke bevonását említette. Ennek előkészítésére a héten szerződést írt alá egy céggel, és azt reméli, 2004. február 28-ára találjanak olyan befektetőt, aki vállalná új diákszállás felépítését. A rektor hozzátette, hogy a kormányprogram szerint 2006-ig tízezer kollégiumi hellyel bővül a magyar felsőoktatás, abból a szegedi egyetem ezret szeretne magára vállalni.

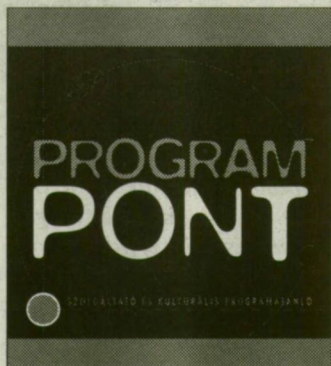
H. SZ.

Emberi település a Holdon

Húsz éven belül állandó emberi település lehet a Holdon – mondja egy vezető űrkutató szakember. Bernard Foing, az Európai Űrügynökség planetológusa szerint hamarosan rendelkezésre áll az a technológia, amelynek segítségével

felépíthető egy állandó űrbázis égi kísérőnk felszínén. Itt lehetne tesztelni azokat a fizikai és pszichológiai hatásokat, amelyeket a jövőbeli, hosszú űrrepülések – például egy Mars-utazás – során érik az űrhajósokat.

Az első európai Hold-szondát, a Smart-1 indítását ezekben a napokban tervezik. A szonda a Hold felszínének térképét készíti el a röntgen-tartományban, miközben vízjéggel telt kráterek után kutat.

MOZI

SZEGED

BELVÁROSI MOZI NAGYTEREM

Ma és holnap, du. fél 4, háromnegyed 6 és este 8 óra: *Lara Croft: Tomb Raider – Az élet bölcsője*. Színes, m. b. amerikai film.

BELVÁROSI MOZI FILMTÉKA

Ma és holnap, du. negyed 5 és este háromnegyed 9 óra: *Boldog születésnapot*. Színes magyar film; este fél 7 óra: *Vénusz szépségszalón*. Színes francia film.

BELVÁROSI MOZI KAMARA

Ma és holnap, du. 4 és este fél 9 óra: *Hogy szeretsz?* Színes dán film; du. negyed 7 óra: *Tésó*. Színes Magyar film.

PLAZA CINEMA

CITY

Túl mindenben, ma és holnap: 16, 20.15 óra. *Segítség hal lettem*, ma és holnap: 11, 13, 14.30 óra. *Charlie angyalai*, ma és holnap: 18.15 és ma 22.30 órakor is. *Doktor Szócsi 2*, ma és holnap: 11.30, 13.30, 15.45, 17.45, 19.45 óra. *Tomb Raider 2*, ma és holnap: 12, 14.30, 17, 19.30 és ma 22 órakor is. *Szindbád*, ma és holnap: 12.30, 14.15 óra. *Sorsdöntő nyár*, ma és holnap: 16, 20 óra. *Azonosság*, ma és holnap: 18 és ma 22 órakor is. *Miről álmodik a lány*, ma és holnap: 12.15, 14.45, 17, 19.15 óra. *Hulk*, ma és holnap: 12.15 óra. *A fülke*, ma és holnap: 14.45, 16.45, 18.45, 20.45 és ma 22.30 órakor is. *Terminátor 3*, ma és holnap: 11.15, 13.30, 15.45, 18, 20.15 és ma 22.30 órakor is. *Oviapu*, ma és holnap: 11, 12.45, 14.30, 16.30, 18.30, 20.30 és ma 22.15 órakor is. *Malacka a hős*, ma és holnap: 11.45, 13.45 óra. *Az igazság órája*, ma és holnap: 15.15, 19.45 és ma 22 órakor is. *Hogyan veszítünk el egy pasit 10 nap alatt*, ma és holnap: 17.30 óra.

VÁSÁRHELY

Ma és holnap, du. háromnegyed 6 és

NAPI SZOLGÁLTATÓ, KULTURÁLIS

este 8 óra: *Hajó a vége*. Színes amerikai film.

MAKÓ

Ma és holnap, este 8 óra: *Charlie angyalai: teljes gázzal*. Színes, m. b. amerikai film.

SZENTES

Ma és holnap, du. fél 6 óra: *Londoni csapás*. Színes amerikai akcióvígjáték; este 8 óra: *A sötétség leple*. Színes amerikai horrorfilm.

FÖLDEÁK

Ma este 7 óra: *X-Men 2*. Színes, m. b. amerikai film.

MINDSZENT

Ma du. 6 óra: *Mátrix*. Színes, m. b. amerikai film.

RUZSA

Holnap, du. 6 óra: *Több a soknál*. Színes amerikai film.

SÁNDORFALVA

Ma és holnap du. 6 óra: *Ki nevel a végén*. Színes amerikai film.

SZEGVÁR

Holnap este 7 óra: *Mátrix*. Színes, m. b. amerikai film.

ÜLLÉS

Holnap du. 6 óra: *Bölcsöd lesz a koporsód*. Színes amerikai film.

KÖZÉLET

SZEGED

A Móra Ferenc Múzeum II. emeleti Kincskereső kuckójában ma de. 10 órakor matiné: *Barangoló a barbárok között* címmel, történelmi foglalkozás Povedák István vezetésével.

A SZÁMALK Oktató Központban,

(Budapest XI. ker., Etele út 68.) szeptember 13-án, de. fél 10 órai kezdettel:

a fiatal értelmiségiek Köre Közhasznú Egyesület „Továbbtanulás 2004” címmel tájékoztató napot tart a felvételi rendszer előző éves változásairól és az új tapasztalatokról. (Előzetes regisztráció és további információ: 06-30-348-07-12-es telefonszámon, vagy továbbtanulas@hello.hu e-mail címen).

KONCERT

SZEGED

A JATE-klubban ma este 10 órakor: Mi-csoda-buli. A nagyteremben Dj. Alma és Dj. Egon, a kisteremben Dj. Alacsony és Dj. Immyboy.

KIALLÍTÁS

SZEGED

A Móra Ferenc Múzeumban

megnyílt Hun aranyak – a nagyszéksősi fejedelmi lelet, úton-útifélen – múzeumi kutatások az M5-ös autópálya Csongrád megyei szakaszán, valamint Három a tánc! – magyarországi táncbrázolások 1686–1940-ig címmel. Megtekinthető naponta 10-től 18 óráig, hétfőn szünnap.

A Kass Galériában (Vár u. 7.)

megnyílt Papp György grafika és tűzzománc-kiállítása. Megtekinthető szeptember 28-áig, hétfő kivételével, naponta 10-től 18 óráig.

A Quint Galéria (Kölcsey u. 4.)

kortárs magyar művészek állandó kiállításával várja a látogatókat. Nyitva: hétfőtől péntekig 9-től 18, szombaton 9-től 13 óráig.

A Pick Szalámi és Szegedi

Paprikamúzeum (Felső Tisza part 10.)

látogatható: keddtől péntekig 15-től 18, szombaton 13-tól 16 óráig, hétfőn és vasárnap szünnap.

Az Olasz Kulturális Központban

(Dugonics tér 2.) megnyílt a XXXII. Nyári Tárlat. Az országos képzőművészeti kiállítás átfogó képet ad a hazai szobrászat, festészet és grafika utóbbi néhány évének jelentősebb tendenciáiról. Megtekinthető szeptember 14-éig, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

SZENTES

A Koszta József Múzeumban

megnyílt „Az ekklesia tagjairól” Szentés népélete a XIX. sz. első felében; valamint néprajzi kiállítás Kis Bálint halálának 150. évfordulója tiszteletére. Megtekinthető szeptember 30-áig, naponta 10-től 18 óráig, hétfőn szünnap.